RELAȚIA PĂRINTE–COPIL ÎN CONTEXTUL FENOMENULUI MIGRAȚIEI

Dorina BOSTAN

În prezent se vehiculează termenul de *familie temporar dezintegrată/dezorganizată în urma migrației* [2, p.8], ceea ce, în opinia specialiștilor, se referă la familiile în care unul sau ambii părinți sunt plecați pe termen lung peste hotarele țării, fiind categorizată în rândurile familiilor dezorganizate [2]. Astfel, ***familia temporar dezintegrată în urma migrației*** a devenit o formă alternativă a familiei, în contextul transformărilor la nivel macro- şi microsocial. În pofida faptului că fenomenul migrației poate avea unele beneficii pentru țara de destinație (prin asigurarea cu forță de muncă necesară) şi pentru țara de origine (prin intermediul remitențelor care contribuie la bugetul de stat), pentru grupul familial are implicații mai mult negative decât pozitive. Migrația acționează asupra sistemului familial printr-o dublă influență: atât asupra dimensiunii maritale a familiei, cât şi asupra dimensiunii parentale a familiei.

Pentru a pătrunde în esența problemei copiilor cu părinți plecați peste hotare, am efectuat un studiu într-o comunitate distinctă (satul Copăceni, raionul Sângerei) dat fiind faptul existenței unui număr mare de copii de

vârstă şcolară cu un părinte sau cu ambii părinţi plecaţi peste hotare (aproximativ 50% dint totalul copiilor de vârstă şcolară). Astfel, din 298 de copii care îşi fac studiile în gimnaziul din satul Copăceni, 157 de copii au un părinte sau ambii plecaţi peste hotare, dintre care 112 copii din clasele a 5-a până în a 9-a şi 45 de copii din clasele primare. Aşadar, pentru copiii din clasele a 5-a până în a 9-a, am optat pentru ancheta prin chestionar aplicată pe un eşantion de 112 copii, în schimb, pentru copii din clasele primare, am selectat ca metodă interviul pe baza unui ghid de interviu semistructurat aplicat pe un eşantion de 10 copii. Pentru a evalua cum percep principalii actori sociali (primarul, directorul de şcoală, asistentul social, medicul şef, poliţistul de sector), din comunitatea cercetată de către noi, problema migraţiei, în general, şi cea a copiilor cu părinţi plecaţi peste hotare, în particular, am realizat 5 interviuri în baza unor ghiduri semistructurate.

La capitolul schimbări apărute în urma migraţiei părinţilor am dedus următoarele: lipsa sfaturilor din partea părinţilor, comunicare dificilă cu părinţii, absenţa susţinerii emoţionale şi izolare. În ceea ce privesc problemele cu care se confruntă copiii migranţilor, în opinia principalilor actori comunitari chestionaţi, putem menţiona următoarele:

- lipsa comunicării cu părinţii: „...lipsa comunicării zilnice cu părinţii” (directorul de şcoală);
- deficit de afecţiune părintească: „...mai puţină afecţiune din partea părinţilor” (directorul de şcoală), „...lipsa căldurii părinteşti şi a educaţiei în cercul familial” (medicul şef), „... lipsa de dragoste părintească” (asistentul social), „...lipsa relaţiei apropiate părinte-copil” (primarul);
- lipsa interesului pentru studii: „...nereuşită şcolară” (medicul şef), „...dispare voinţa de a învăţa” (asistentul social);
- manifestarea unor conduite deviante: „...consum de alcool, droguri” (medicul şef), „...comiterea infracţiunilor” (poliţistul de sector);
- răcirea relaţiilor cu părinţii pe fonul distanţei dintre ei: „...apare distanţa dintre copii şi părinţi” (directorul de şcoală);
- lipsa supravegherii din partea părinţilor: „...nu se află sub supraveghere în orele de seară” (poliţistul de sector);
- apar noi responsabilităţi nespecifice vîrstei copilului: „...apariţia unor griji în plus (să caute de gospodărie, să spele, să gătească, să aibă grijă de cei mici)” (directorul de şcoală);
- interiorizarea unor valori greşite: „...copiii devin egoişti mereu în aşteptarea banilor” (asistentul social), „...văd doar valoarea banului” (primarul).

Dacă e să vorbim despre impactul distanţei asupra relaţiei părinte-copil, specialiştii o percep ca o „...piedică în dezvoltarea relaţiei dintre copii şi părinţi”, deoarece „...convorbirile telefonice nu pot înlocui discuţiile téte-à-téte,

când copiii şi părinţii se privesc în ochi, văzând emoţiile fiecăruia" (directorul de şcoală). Astfel, „...copiii se distanţează tot mai mult de părinţi, idealul în viziunea lor fiind banul" (medicul şef); „...sunt indiferenţi faţă de alţii ... trişti, grosolani, obraznici, lipsiţi de maniere bune"(primarul), dar „...duc dorul de părinţi ...nu are cine să le dea un sfat" (asistentul social) şi, deseori, „...o iau pe căi greşite" (poliţistul de sector).

Societăţii moldoveneşti fiindu-i caracteristic mai mult modelul familiei tradiţionale, unde femeia deţine roluri expresive (lucrul casnic şi educaţia copiilor), amploarea migraţiei feminine determină implicaţii directe asupra procesului de socializare a copiilor [1, p.169]. Astfel, odată cu migraţia soţiilor, soţii preiau responsabilităţile consoartelor în cadrul familiei. De cele mai multe ori, această situaţie îi ia pe nepregătite pe bărbaţi, care nu prea fac faţă noilor roluri pe care trebuie să le îndeplinească. Urmările migraţiei asupra ***dimensiunii parentale*** a familiei se concretizează printr-o diminuare a calităţii procesului de comunicare părinţi-copii, cu repercusiuni serioase asupra procesului de socializare a copilului în cadrul familiei.

În concluzie, putem afirma că migraţia părinţilor are urmări negative asupra copilului. Copiii ai căror părinţi sunt plecaţi peste hotare se confruntă cu stări emoţionale dificile şi neplăcute – devin trişti când părinţii pleacă peste hotare, simt lipsa şi dragostea de părinte, se simt singuri, simt un gol şi durere în suflet, fiind foarte afectaţi de plecarea părinţilor. În ceea ce priveşte evoluţia relaţiilor sociale, plecarea părinţilor a determinat pentru copii o diminuare cantitativă şi calitativă a comunicării. Majoritatea copiilor comunică cu părinţii prin telefon, dar suntem sceptici cu privire la calitatea educaţiei efectuate prin conexiunea telefonică. Dintre cele mai importante schimbări negative apărute în urma migraţiei părinţilor menţionăm: lipsa sfaturilor, lipsa de comunicare, absenţa susţinerii emoţionale şi izolare. Chiar dacă copiii migranţilor doresc să continue studiile, ei, de asemenea, manifestă tendinţa de a migra peste hotare la părinţi. Putem conchide că separarea, produsă ca rezultat al deplasării părinţilor peste hotare pentru a asigura existenţa familiei, este o tendinţă actuală nefavorabilă pentru viaţa şi activitatea generaţiei în creştere, constituind un traumatism sever cu implicaţii imediate sau tardive asupra dezvoltării intrapsihice a copilului. Pentru soluţionarea acestei probleme, pe lângă acţiunile (sensibilizarea autorităţilor şi a opiniei publice privind consecinţele plecării părinţilor asupra dezvoltării copiilor; pregătirea psihologică a profesorilor şi diriginţilor ca să răspundă adecvat necesităţilor copiilor de suport emoţional şi comunicare; informarea copiilor, părinţilor şi îngrijitorilor referitor la consecinţele migraţiei) întreprinse de către Centrul de Informare şi Documentare privind Drepturile Copilului (CDDC) [3]), propunem desfăşurarea unor şedinţe de consiliere psihopedagogică cu caracter informativ şi formativ ce ar avea drept

finalitate dezvoltarea competențelor de comunicare eficientă ale părinților migranți. Astfel, activitățile de asistență psihopedagogică a părinților migranți vor fi orientate spre următoarele aspecte:

- ***Susținere psihoemoțională*** – acordarea sprijinului emoțional necesar pentru a face față schimbărilor ce au avut loc în cadrul relației părinte-copil şi de încurajare a părinților migranți pentru a propune soluții în scopul îmbunătățirii procesului de comunicare cu copiii rămaşi acasă.
- ***Instruire şi formarea competențelor de comunicare*** – informarea şi instruirea părinților în domeniul comunicării şi particularităților de dezvoltare a copilului; dezvoltarea competențelor de comunicare eficientă la părinții migranți ca, mai apoi, să fie capabili să pregătească copiii pentru viața independentă pe durata absenței lor şi să le acorde de la distanță suportul emoțional necesar pe durata lipsei.

Referințe:

1. GAGAUZ, O. Impactul migrației forței de muncă asupra relațiilor familiale. În: *Materialele conferinței internaționale „Transformările demografice şi socioeconomice ale populației. Actualitate şi viitor”* (5-6 decembrie 2006). Chişinău: Ed. ASEM, 2007.
2. GONȚA, V. Impactul familiei temporar dezintegrate asupra personalității copilului. În: IMPACT – Buletinul CNPAC. 2005, nr.3, p.20.
3. childsrights.md/ *Portal web pentru promovarea drepturilor copiilor al Centrului de informare şi documentare privind drepturile copiilor / Implementarea Proiectului „Susținerea copiilor şi părinților afectați de migrație 2010-2011”.*